

Kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése az RTL Klub „Alekosz - Szerelem a legfelsőbb szinteken” című műsorszámában

A Médiatanács 1044/2011. (VII. 19.) számú határozatának kivonata

A tényállás

1. A Magyar RTL Televízió Zrt. a 2011. május 12-én és 15-én sugárzott „Alekosz - Szerelem a legfelsőbb szinteken” című műsorszámát III. korhatár-kategóriába sorolta, azaz „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítéssel látta el a programot.

A műsor elején rövid összefoglalót láthattak a nézők az előző adás eseményeiből, amelyben kiemelt szerepet kapott a műsorban szereplő testvérpár és egy másik játékos között kibontakozó vita. A veszekedés során a testvérpár rendkívül degradáló megjegyzéseket tett szereplőtársukkal kapcsolatban. A testvérpár egyik tagja felháborodásában többször kifakadt a többieknek, és „cselédnek” nevezte a lányt, aki meg is érdemli, hogy a földön aludjon, hiszen „oda való”. Viselkedését nem helytelenítették a lakók, testvére is mindössze annyit fűzött hozzá, hogy „hagyja élni egy darabig” játékosársát. A testvérpár később kíméletlenül nekitámadt a versenytársuknak, közönségesnek nevezve, és felváltva sértegetve őt a kora és a „szégyenletes” viselkedése miatt. A veszekedés során többször is elhangzottak trágár és fenyegető kifejezések, amelyek a részleges elnémitás ellenére is érthetőek maradtak. A veszekedés végén egyikük kijelentette, hogy ha még egyszer így felbosszantják, akkor akár fizikai erőszakhoz is folyamodik. A műsorvezető nem fogalmazott meg kritikát a látottakkal szemben, sőt „lenyűgözőnek” nevezte a lányok viselkedését, valamint az Alekosz megszerzése érdekében tett elszánt megnyilvánulásait.

Az előző adásból készült összeállításban a jelentkezőknek gyorsított randevún kellett részt venniük Alekoszsal, aki a jacuzziban ülve fogadta őket. Alekosz a menyasszony-jelöltekkel ekkor találkozott először, és a rövid időt beszélgetés helyett a lányokkal történő fizikai kapcsolat megteremtésére fordította. (A fürdőzés során több hölgygel is intim közelségbe került simogatásokkal kísérve az enyelgéseket.) A műsor második szegmensében a lányok azt a feladatot kapták, hogy erotikusan zuhanyozzanak egy oda nem illő tárggyal (például levelibéka, fagyott ponty, csokoládétorta, valamint vasvilla és vasaló). A zuhanyzást a kerti csap alatt kellett megejteniük, miközben Alekosz filmrendező módjára egy megafonon keresztül instruíta őket. A kamera elnyújtottan mutatta be a lányok fürdőzését, hosszasan elidőzött az idomaikon. A versenyzők többnyire lelkesen követték Alekosz útmutatását, és igyekeztek a férfi tetszését elnyerni. Néhány szereplőt azonban nagyon zavarba hozott a feladat, valamint a kerti csapból folyó jéghideg víz, ezért nem tudták megfelelő „átéléssel” teljesíteni az elvárásokat. Alekosz a műsorszámában résztvevő segítőtje ezeket az előadásokat később „kritikán alulinak, értékelhetetlennek” minősítette, hiszen szerinte a lányoknak túl kellett volna lépniük az ellenérzéseiken és zavarukon. Egyes versenyzők azonban mindenféle negatív érzések nélkül, gátlástalanul teljesítették Alekosz kívánságait. Egyikük a fagyott hallal mutatott be fürdözést, melynek tartalma erősen erotikus volt. Egy másik versenyző feladatához csokitortát használt, követte Alekosz utasításait, majd erotikus mozgással kísérve szétkenete felsőtestén a tortát — a férfiak nagy örömeire. Saját elmondása szerint ez azt a célt szolgálta, hogy elkápráztassa Alekoszt, valamint hogy „tükrözze azt a fajta szexualitást, ami belőle árad.” Viselkedésük visszaigazolást nyert Alekosz részéről, hiszen őket is kiválasztotta a randevúra.

Az összefoglaló következő részében Alekosz harmas randevújáról láthattak felvételeket a nézők, majd egyiküket kiválasztotta egy intim, romantikus randevúra, így a többieknek vissza kellett térniük a villába. A kettesben töltött este záró akkordjaként a pár szenvedélyes csókolózásba kezdett, az intim tevékenység részletesen és elnyújtottan került bemutatásra. Később Alekosz és műsorszámbeli segítőtje durva részletességgel beszélték meg a csók

mozzanatait, amely jelentősen csökkentette az esemény intimitását. A csókolózás után Alekosz kifejtette, hogy legszívesebben nem is túrtörtetné magát, és az éjszakát együtt töltené a hölgygel. A nő viszont nem szerette volna elkapkodni a dolgokat, ezért szerelmes együttlétre ekkor (a harmadik műsornapon) nem került sor.

2. A május 15-én sugárzott műsorszámában egy ún. ál-hazugságvizsgálat során a szereplőknek bizonyítaniuk kellett Alekosz iránt tanúsított érzéseik valóságát. A szereplők közül többen nyíltan felvállalták, hogy az anyagi haszonszerzés reményében mondtak le az alapvető jogaikról. A szereplők ebben a kontextusban fogyasztási cikk szintjére degradálódtak, akikről a médiaszolgáltató a kénye-kedve szerint rendelkezhet. Ezt erősítette maga az ún. ál-hazugságvizsgálat alkalmazása is, valamint Alekosz barátjának azon kijelentése, miszerint a versenyzők azért szerepelnek a műsorszámában, hogy teljes mértékben a főszereplő rendelkezésére álljanak („*De hát azért van itt, hogy ne utasítson el!*”). Az ál-hazugságvizsgálat, a szereplők átverése és becsapása összeegyeztethetetlen az emberi személyiség tiszteletben tartásával, és azt az üzenetet közvetítette, hogy az emberi méltóság nem elidegeníthetetlen érték - anyagi és egyéb érdekekből megsérthető és korlátozható. A vizsgálatban a játékosok lealacsonyító, megalázó és kiszolgáltatott helyzetbe kerültek, mely szituáció képes volt a személyüket teljes mértékben tárgyiasítani. A széles nyilvánosság előtt igazságként prezentált kijelentések — melyek sok esetben a játékosok nemi életét, nemi vonzalmát, az anyagi előnyök érdekében történő szexuális szolgáltatás nyújtását boncolgatták — árthattak a játékosok társadalmi megítélésének, hátrányosan befolyásolhatták az emberi kapcsolataikat. Fokozottan problematikus továbbá, hogy az anyagi előnyök, a hírnév érdekében és az esetlegesen érzelmek nélkül nyújtott szexuális szolgáltatás ebben a kontextusban nem elítélendő, hanem sokkal inkább egy elvárt cselekedetként került bemutatásra.

A Médiatanács határozata

A Médiatanács megállapította, hogy a Médiaszolgáltató RTL Klub csatornáján 2011. május 12-én és 15-én sugárzott „Alekosz - Szerelem a legfőbb szinteken” című műsorszámával megsértette a kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezéseket, a műsorszám tizenhárom alkalommal sugárzott műsorelőzeteseivel a műsorelőzetesek sugárzására vonatkozó törvényi előírást, valamint a 2011. május 15-én sugárzott adással az emberi méltóság védelmére vonatkozó szabályozást. A Médiatanács az Mttv. 9. § (5) bekezdése és a 10. § (1) bekezdés c) pontjának megsértése miatt 5.000.000,- Ft, az Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontjának megsértése miatt 1.000.000,- Ft, az Smtv. 14. § (1) bekezdésének megsértése miatt pedig 500.000,- Ft összegű bírságot szabott ki a Médiaszolgáltatóval szemben.

A határozat indokolása

1. A kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése

A Médiatanács kimondta, hogy a Médiaszolgáltató tévesen sorolta a vizsgált műsorszámokat az Mttv. 9. § (4) bekezdésében meghatározott III. korhatári kategóriába, azok tartalmuk alapján az Mttv. 9. § (5) bekezdésében rögzített IV. kategóriás műsorszámoknak minősülnek.

A vizsgált műsorszám több szempontból is meghaladta azt a szintet, amely a legkisebbekben szülői magyarázattal, a 12-16 évesek körében pedig önállóan biztonságosan feldolgozható lenne. A műsor szerkesztésének köszönhetően a szexualitásra és a konfliktusokra felfűzve kerültek bemutatásra az események, így a műsorszámokban mind az erotikus elemek és a szexualitásra utaló szóbeli megnyilvánulások aránya, mind a verbális

agresszió, a veszekedések és az egymást becsmérő kijelentések előfordulása kifejezetten magas volt. A bejátszásokban nyílt formában jelent meg a verbális agresszió, a szexualitás, valamint az erős mértékű trágárság, amely nem került megfelelően elhalkításra. A műsor egyik központi eleme az erotika volt, ami leghangsúlyosabban a lányoknak adott feladatokban, valamint Alekosz és az egyik játékos romantikus randevúja során jelent meg. A nemiség hangsúlyos jelenlétét a közös feladatok voltak hivatottak előmozdítani, amelyek kivitelezése során a lányoknak általában fürdőruhát kellett viselniük. A műsorszám öncélú tartalma és szerkesztése károsan hatott a kiskorúakra, a tévénező azt tapasztalta, hogy a főszereplő kegyeinek elnyerése érdekében a játékosok minden határt átlépnek, ami módjukban áll. A műsorszám felépítése egyrészt szándékosan olyan helyzeteket teremtett, ahol az erotika és szexualitás előtérbe került (beszélgetés a jacuzziban, fürdőzős feladat stb.), ezekben az esetekben azt az üzenetet közvetítette, hogy a nők kizárólag a szexualitás erejét, az erotikát felhasználva érhetik el céljukat, hódíthatják meg a szívüknek kedves férfit. Másrészt egy mesterségesen megteremtett, ám valós környezetben szinte minden esetben indokolatlanul olyan hangnemben és erőszakkal fordultak egymáshoz a lányok, amely szintén erkölcsromboló hatással bírt a kiskorúakra. A versenyszellem a tisztaságot is magában hordozza, így a játékosok konkurálása során egymás szidalmazása szintén káros hatással bírt a kiskorúak személyiségfejlődésére, hiszen azt tapasztalták, hogy egy cél elérése érdekében agresszív megnyilvánulásokkal kísérve egymás porig alázása is indokolt.

Mivel a szereplők viselkedése mintául szolgálhat sok fiatal számára, fennáll a veszélye annak, hogy folyamatos és durva káromkodásuk nem csak elősegíti ezen kifejezéseknek az élőbeszédbe való beépülését, de az erre egyébként is fogékony kamaszokat meg is erősíti a kialakulófélben lévő vagy már kialakult rossz beidegződéseikben. Az egyes jelenetekben megjelenő agresszió pedig élőszóban a résztvevők mimikáival, gesztusaival felerősödik. A kiskorúak személyiségfejlődésére a kifogásolt tartalmak veszélyt jelenthetnek a tekintetben, hogy „valós élethelyzetbe” ágyazva helytelen magatartásmintát közvetítenek.

A Médiatanács határozatában idézett a Fővárosi Bíróság 24.K.31.492/2005/5. számú ítéletéből, melyben kimondta, hogy a műsorszolgáltatónak *„vizsgálnia kell, hogy az általa közölni kívánt műsor kelthet-e félelmet, illetőleg egyértelműsége folytán értelmezhető-e és megérthető-e a 12 éven aluliak számára (...). Továbbá hangsúlyozza a bíróság azt is (...), hogy a tényállások veszélyeztető jellegénél nem szükséges, hogy az eredmény meg is valósuljon”*. A műsorszám magasabb korhatári kategóriába történő sorolására tehát már abban az esetben is szükség van, ha fennáll a lehetősége annak, hogy a kiskorúak számára káros hatást gyakorolnak. Ebből következően nem a műsorszám kiskorúakra gyakorolt tényleges hatását kell vizsgálni, hanem csupán annyit, hogy a közzétett jelenetek alkalmasak lehetnek-e a kiskorúak egészséges fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására.

A Médiatanács hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.065/2004/3. számú ítéletére is, melyben megerősítette, hogy a korhatár helyes meghatározásánál a műsorszám kiskorúakra gyakorolt összhatását kell figyelembe venni, vagyis egységesen, az egész műsorszámot szemlélve kell elemezni, nemcsak a szóhasználatát, hanem a képi megjelenítését, a hanghatásokat és zenei aláfestését, a tartalmi mondanivalóját is ahhoz, hogy megfelelő mérlegelési szempontok álljanak rendelkezésre a döntés meghozatalánál.

Az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a *„lineáris médiaszolgáltatásban a IV. kategóriába sorolt műsorszám megfelelő jelzéssel ellátva, 22 óra és 05 óra között tehető közzé.”* Tekintettel arra, hogy a Médiaszolgáltató 2011. május 12-én és 15-én az Mttv. által előírt időintervallumnál korábban — 19 órától — sugározta az „Alekosz – Szerelem a legfelsőbb szinteken” című műsorszámot, a Médiatanács megállapította az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezés sérelmét.

Az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) pontja a IV. korhatári kategóriába sorolt műsorszámok közzétételével kapcsolatban előírja, hogy azok 21:00 óra és 05:00 óra között tehetőek közzé, ezért az Mttv.10. § (1) bekezdés f) pontja értelmében a műsorelőzetesek sugárzására is csak ebben az időintervallumban kerülhet sor. A Médiatanács ezért megállapította, hogy a Médiaszolgáltató tizenhárom alkalommal sugárzott műsorelőzetesével megsértette az Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontjában foglalt rendelkezést.

Tekintettel arra, hogy a Médiatanács a kiskorúak védelmére vonatkozó ugyanezen rendelkezések megsértése miatt jelen határozat meghozataláig jelentős összegű kötbérrel sújtotta a Médiaszolgáltatót, a Médiatanács a jogsértőt hátrányosan érintő és megterhelő, magas kötbérosszegre tekintettel jelen törvénysértések kapcsán – a Műsorszolgáltatási Szerződés szerinti, a Médiatanács számára mérlegelést nem biztosító kötbér szankcióval szemben – a jogsértés miatt alkalmazott szankció mértékének mérlegelésére lehetőséget adó, maximum 50 Millió Ft-ig terjedő bírság kirovása mellett döntött, amelyet alkalmasnak ítélt a Médiaszolgáltató további jogsértésektől való visszatartására. A Médiatanács a szankció megállapításakor tekintettel volt a jogsértés jelentős súlyára, valamint a jogsértéssel okozott érdeksérelemre. Az utóbbi kapcsán figyelembe vette az AGB Nielsen Médiakutató Kft. adatait, amelyek tanúsítják, hogy a műsorszám vizsgált adásait a kiskorúak igen nagy számban követték figyelemmel. A 4-17 éves korosztály több mint harminc százaléka választotta az „Alekosz – Szerelem a legfelsőbb szinteken” című műsorszám vizsgált adásait az aktuális kínálatból, és a május 15-én sugárzott adásból a korosztály több mint 315 ezer tagja látott legalább egy percet.

2. Az emberi méltóság megsértése

A Médiatanács határozatában kifejtette, hogy az emberi méltóság közérdekű védelme azt a lehetőséget is magában foglalja, hogy a Médiatanács fellépjen mindazon esetekben, amelyekben az emberi méltóság alapvető értéke olyan mértékben sérül, hogy az már eléri a közérdekű igényérvényesítés „küszöbét”, például ha egy műsorszám azt sugallja, hogy az emberi személyiségnek nincsen érinthetetlen tartománya, az emberi méltóság anyagi érdekből nyilvánossá, bárki számára hozzáférhetővé tehető.

A Médiatanács határozatában hivatkozott az állampolgári jogok országgyűlési biztosának az OBH 4247/2003. számú ügyben hozott jelentésére, melyben kimondta, hogy a szereplők részéről a személyiségi jogokat sértő magatartáshoz való hozzájárulás sem korlátlan; a hozzájárulás (önrendelkezés) korlátozza, hogy az társadalmi érdeket nem sérthet vagy veszélyeztethet. Az egyes ember élete feletti korlátlan (önkényes) rendelkezés ugyanis az egész társadalom létét, fennállását érinti, és az emberélet sérthetlenségébe vetett bizalom megrendítésére is alkalmas lenne. Az emberi méltósághoz való jog csak az élethez való joggal szoros összefüggésben lehet értelmezni; az élethez és méltósághoz való jog a magánjogi autonómia terén is oszthatatlan. Minden ember egyenjogú és egyenlő méltóságú tagja a társadalomnak és nem mások kísérleti alanya, árucikke, fogyasztási eszköze. Az embert nem csak másokkal, hanem önmagával szemben is kötelezi az emberi méltóság, az egyén saját emberi méltóságáról sem mondhat le, nem ruházhatja át másra, nem árusíthatja ki. A fent említett jelentés rögzíti, hogy *„a valóságshow-k esetében nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a szereplők ellenszolgáltatás fejében vetik magukat alá az emberi méltóságukat előre pontosan nem látható módon korlátozó helyzeteknek. Ezzel kapcsolatban utalni kell arra, hogy a személyiségi jogokat önkényesen, piaci érdekből korlátozó megállapodásokra nem vonatkoznak a vagyoni egyenértékűség szempontjai, tehát a helyettesíthetetlen, megismételhetetlen emberi személyiség nem lehet olyan árucikk, amellyel szembeállítható az önkényes rendelkezés anyagi ellenértéke. Nem felel meg tehát a társadalmi rendeltetésnek az, ha ellenszolgáltatásért olyan magatartáshoz járul hozzá valaki, amely a személyiségi jogokat önkényesen — a piaci és nézettségi mutatók által megkívánt módon — rombolja, az emberi méltóság feltétlen tiszteletébe és*

sérthetlenségébe vetett bizalom megrendítésére társadalmi méretekben alkalmas. Az embert árucikként kezelő, testi-lelki valójában kiszolgáltató magatartás és az ahhoz való hozzájárulás ilyen módon társadalmi érdeket sért és veszélyeztet. (...) A valóságshow-k szereplői általánosságban már magával a jogaikról lényegében teljes mértékben lemondó és a kiszolgáltatottságot megalapozó szerződés aláírásával, illetve konkrétan és esetenként az adások során olyan helyzetbe kerülnek, amely összeegyeztethetetlen az emberi méltóság, a magánélet, az emberi személyiség tiszteletben tartásának és a cselekvőképesség korlátozhatatlanságának (Ptk. 11. §) mindenkire, de különösen minden hatalmi pozícióban lévő szervezetre kiterjedő kötelezettségével. Az ilyen helyzetek „valóságként” való bemutatása azt az üzenetet hordozza, hogy az emberi méltóság nem feltétlen érték, anyagi vagy egyéb érdekből bármikor következmények nélkül korlátozható, megsérthető. Ez nem összeegyeztethető azzal a társadalmi felelősséggel sem, amely minden társadalomformáló erővel rendelkező szervtől — így a kereskedelmi műsorszolgáltatóktól is — elvárható.”

A fentiek tükrében a Médiatanács megállapította, hogy a műsorszámokban megjelenő tartalom, többek között az ál-hazugságvizsgálat alkalmazása is azt közvetítette, hogy az emberi személyiségnek nincsen integráns része, érinthetetlen tartománya. A műsorszám résztvevői a magánélet legbensőbb körének feltárására különböző feltételek (anyagi haszon, ismertség) ellenében vállalkoztak, így a műsorszám azt az üzenetet hordozza, hogy a magánszféra és az emberi méltóság nem sérthetetlen, anyagi érdekből nyilvánossá, bárki számára hozzáférhetővé tehető, konzumálható, így a műsorszámokban megjelenő tartalom elérte a demokratikus nyilvánosság veszélyeztetésének azon szintjét, amely a közérdekű igényérvényesítés szükségességét indokolja.

Tekintettel az emberi méltóság megsértése körében kifejtettekre, a Médiatanács az emberi méltóságot sértő tartalmak esetében nem lehet megengedő, azaz amennyiben egy műsorszám emberi méltóságot sért, mivel a jogsértés a közönség érdekeit érintően kerül megállapításra, az nem értékelhető csekély súlyú törvénysértésként, tehát kizárt az Mttv. 186. § (1) bekezdésében rögzített felhívás jogkövetkezmény alkalmazása, annak ellenére tehát, hogy a rendelkezésre álló adatok tanúsága szerint a Médiatanács az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést érintő jogsértés elkövetését jelen határozat meghozataláig még nem állapította meg.